

7/7334

T.C.
BAŞBAKANLIK
Dış Ticaret Müsteşarlığı

Sayı : B.02.1.DTM.0.09.00.00-247

20.04.2009* 14052

Konu : Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 25/03/2009 tarihli ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/7334-12153/25817 sayılı yazıları.

İlgi'de kayıtlı yazıları eki Kütahya Milletvekili Sn. Alim IŞIK tarafından verilen 7/7334 sayılı yazılı soru önergesine ilişkin cevap ekte sunulmaktadır.

Bilgilerine arz ederim.

Kürşad TÜZMEN
Devlet Bakanı

EKLER:

- 1- Cevap yazısı (5 sayfa)
- 2- Tablo (2 sayfa)

Kütahya Milletvekili Sn. Alim İŞİK tarafından verilen 7/7334 sayılı soru önergesi:

1- 2006 yılında %3,7, 2007 yılında da %3,5 reel büyüme kaydeden dünya ekonomisi, 2008 yılında yavaşlamış ve büyüme hızı %1,7 olarak gerçekleşmiştir. Dünya Ticaret Örgütü tarafından yapılan öngörülerde ise 2009 yılında %1-2 arasında küçülme yaşanması beklenilmektedir. Bu da, 1930'lardan sonra toplam dünya üretiminde yaşanacak ilk küçülme olacaktır.

Küresel ekonomik sistemde son yıllarda yaşanan gelişmelere paralel olarak, uluslararası ticaretin genişleme hızının dünya üretim artışı oranlarının üzerine çıkmış olması da, uluslararası piyasalarda meydana gelen daralmanın dış ticaret üzerindeki etkisini artırmakta, daralan finansal piyasalar, azalan talep ve artan korumacılık eğilimleri de bu durumu derinleştirmektedir.

Aşağıdaki tabloda 2006-2008 yılları arasında dünyada ve belli başlı ülke ve bölgelerdeki reel gayri safi yurt içi hasıla ve reel ihracat gelişmeleri yer almaktadır.

2006-2008 Dönemi Reel GSYİH ve Mal İhracatı Değişimi

	GSYİH			İHRACAT		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Dünya	3,7	3,5	1,7	8,5	6,0	2,0
Kuzey Amerika	2,9	2,1	1,1	8,5	5,0	1,5
ABD	2,8	2,0	1,1	10,5	7,0	5,5
Orta ve Güney Amerika	6,1	6,6	5,3	4,0	3,0	1,5
Avrupa	3,1	2,8	1,0	7,5	4,0	0,5
Avrupa Birliği (27)	3,0	2,8	1,0	7,5	3,5	0,0
Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT)	7,5	8,4	5,5	6,0	7,5	6,0
Afrika	5,7	5,8	5,0	1,5	4,5	3,0
Ortadoğu	5,2	5,5	5,7	3,0	4,0	3,0
Asya	4,6	4,9	2,0	13,5	11,5	4,5
Çin	11,6	11,9	9,0	22,0	19,5	8,5
Japonya	2,0	2,4	-0,7	10,0	9,5	2,5
Hindistan	9,8	9,3	7,9	11,0	13,0	7,0
Yeni sanayileşen ekonomiler*	5,6	5,6	1,7	13,0	9,0	3,5
Türkiye	6,9	4,6	1,1**	11,9	11,1	6

*Hong Kong, Kore, Tayvan

**TÜİK tarafından açıklanan 12 Aylık GSYİH rakamı

Kaynak: Dünya Ticaret Örgütü

Söz konusu tablodan da görüleceği üzere, 2006-2008 döneminde dünyada genel olarak reel GSYİH ve mal ihracatı artış oranlarında yavaşlama ortaya çıkmış bulunmaktadır. Bu yavaşlama, 2008 yılı son çeyreğinde uluslararası piyasalarda gözlenen ekonomik kriz ile birlikte 2008 yılı için daha belirgin hale gelmiştir. Ülkemiz de, her ne kadar dünya ortalama değerlerinin üzerinde kalmış olsa da bu gelişmelerden etkilenmiştir.

İhracatımız 2006 yılında reel %11,9, 2007 yılında da %11,1 artmış iken 2008 yılında bu artış %6 düzeyinde gerçekleşmiştir. İhraç ürünlerimizin değerlerindeki artış nedeniyle de söz konusu dönemde ihracatımızdaki nominal artışlar sırasıyla %16,4, %25,4 ve %23 olmuş, 2008 yılı sonu değeri 132 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.

Bununla birlikte, 2008 Eylül ayı sonrasında küresel ekonomik krizin etkisi ile ihracatımız aylık bazda azalmaya başlamıştır. Bu azalış, 2009 yılı ilk 2 ayında da devam etmiş olup aşağıda

2009 yılı Ocak-Şubat döneminde genel ve sektörel bazda ihracatımızda yaşanan gelişmeler Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından açıklanan veriler esas alınmak suretiyle ISIC Rev.3 sınıflandırması bazında Ek 1'de bulunan tabloda verilmektedir.

2- 2009 yılı Ocak-Şubat döneminde ihracatımız, bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla değer bazında %25,4 oranında azalmıştır. Azalma, tarımsal ürünlerinde %5,3, sanayi ürünlerinde %32,1 ve madencilik ürünlerinde ise %59,4 düzeyinde gerçekleşmiştir.

İhracatımızda görülen bu azalmanın temel sebepleri, küresel ekonomik krize paralel daralan piyasalar, küçülen ekonomiler, azalan alım gücü ve talep olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ayrıca, bu gelişmeler sadece ülkemiz ihracatı üzerinde değil dünya genelinde ülkelerin ihracatlarında kendisini göstermektedir.

Zira, dünyada önde gelen ihracatçı ülkelere bakıldığında 2009 yılı Şubat ayında 2008 yılı aynı ayına kıyasla mal ihracatının ABD'de %21,6, Çin'de %25,7, Malezya'da %15,9, Endonezya'da %33, Japonya'da %40, Hindistan'da %21,7 ve Güney Kore'de %18,3 oranında düşmüştür.

Sektörel bazda bakıldığında, 2008 yılında 24,5 milyar dolar ile ihracatımızda öncü sektör halini alan otomotiv sanayii ürünleri ihracatı, TÜİK verilerine göre Şubat ayında %56,2 azalma gösterirken, dünyada otomotiv sektöründe belirleyici konumda bulunan ülkelere Japonya'da aynı dönemde araç ihracatı %63,9, Almanya'da %51, Amerika'da ise %41 oranında düşmüştür.

Diğer taraftan, uluslararası piyasalarda emtia fiyatlarında gözlenen gerileme de nihai ihraç ürünlerinin değerini, önceki dönemlere kıyasla azaltmıştır.

IMF tarafından yayınlanmakta olan dünya temel ürünler endekslerinden de görüleceği üzere, 2009 yılı Şubat ayında bir önceki yılın aynı ayına kıyasla temel girdi fiyatları endeksi %42,9, enerji fiyatları endeksi %49, işlenmemiş, sanayi ürünleri endeksi %40 ve gıda ve içecek endeksi ise %23,2 oranında azalmıştır.

Bu fiyatların yansımalarına bakıldığında, 2008 yılının ilk yarısında 1.550 dolar/tona kadar çıkan inşaat demiri ihraç fiyatı, özellikle 2008 yılı Eylül ayı sonrasında çok ciddi şekilde düşüş göstermiş ve 350-450 dolar/ton bandına kadar gerilemiştir.

Fiyatlardaki bu azalışlar, doğal olarak ihraç ürünlerinin değerini de azaltmış, azalan talebe bağlı ihracat düşüşüne, fiyatlardaki gerileme de eklenerek, ihracat büyümemizi negatif düzeye indirmiştir.

3- 2009 yılı boyunca en azından ilk 8-9 aylık ihracatın aylık bazda 2008 yılına göre artmayacağı kuşkusuzdur. Dünya talebinin trendine bağlı bir ihracat trendi yaşanması kaçınılmazdır. Örneğin Dünya ticaret hacminin 2009 yılının herhangi bir ayında 2008 yılı düzeyine ulaşamayacağı varsayımına göre ihracatımızın da 2008 yılı seviyesine ulaşması beklenmemektedir. Ancak bu süreçte önemli olan ihracatın, aylık bazda 2008 yılı düzeyine ulaşması değil, öncelikle mevcut düzeyini koruyabilmesi, bilahare de nispeten mevcut seviyesinin üstüne çıkabilmesidir. Önümüzdeki dönemde global ekonomide olumsuz yeni şartların ortaya çıkmaması halinde gelişmelerin de bu doğrultuda olacağı beklenmekte ve aylık 7 milyar dolarlık seviyenin altına düşülmeyeceği beklenmektedir.

Müşterilerimizle hazırlanan projeksiyon çerçevesinde, ihracatımızda 2009 yılında yaşanacak gerilemenin ardından toparlanma süreci başlayacak ve 2010 döneminden itibaren ihracatta tekrar artış trendine girilecektir. Bu bağlamda 2009 yılı ihracatımızın %30 dolayında

azalacağı 2010 yılında ise %16,2 artacağı öngörülmektedir. Bu kapsamda 2009 yılı ihracatımızın 100 milyar dolar seviyelerinde gerçekleşeceği 2010 yılında ise nisbi bir artış sağlanacağı öngörülmektedir.

4- Yaşanmakta olan küresel ekonomik krize bağlı olarak dünya genelinde ihracatta gerileme yaşanmakta olsa da, ülkemiz ihracatındaki gerilemenin önlenmesi için mevcut çalışmalarımızın geliştirilmesi ve ilave tedbirler oluşturulması üzerinde muhtelif çalışmalar yapılmaktadır.

Bu kapsamda, ihracatçı firmalarımızın ürün geliştirme çalışmaları ile markalaşma çalışmaları desteklenmektedir.

Yeni bir ürün üretilmesi; ürün kalitesi veya standardının yükseltilmesi; yeni tekniklerin uygulanması; yeni bir teknoloji geliştirilmesi veya yeni teknolojinin yurt koşullarına uyumunun sağlanması amacıyla, TÜBİTAK ile işbirliği içerisinde firmalarımıza Ar-Ge destekleri sağlanmaktadır.

Güçlü küresel markaların geliştirilmesi ve geliştirilen Türk markaları vasıtasıyla "Türk Malı" imajının güçlendirilmesi amacıyla Turquality olarak adlandırılan dünyanın devlet destekli ilk ve tek markalaşma programı yürütülmektedir.

Diğer taraftan, sektörel bazda ihracatımızın artırılması çalışmalarımıza da hız verilmiştir.

Sektörel bazda ihracatımızın artırılması ile ilgili yapılan çalışmalar kapsamında, gerek ihracatımız içerisindeki payı, gerekse de ülkemiz istihdamına olan katkısı ile ön plana çıkan tekstil ve konfeksiyon sektörümüz için, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı koordinasyonunda Müsteşarlığımızın da etkin katılımı ve sorumluluğu ile kapsamlı bir Tekstil, Hazır Giyim, Deri ve Deri Mamulleri Stratejisi yürütülmekte ayrıca kimya sektörümüzün ihracatının geliştirilmesi için de bir stratejik plan hazırlığına devam edilmektedir.

Özellikle, içerisinde bulunduğumuz kriz döneminde, sektörlerimizin yurtdışında daha fazla ihtiyaç duyduğu tanıtım ve pazarlama imkanlarının artırılması amacıyla Deri Tanıtım Grubu, Makine Tanıtım Grubu, Seramik Tanıtım Grubu, Zeytin ve Zeytinyağı Tanıtım Komitesi, Fındık Tanıtım Grubu, Narenciye Tanıtım Grubu, Antep Fıstığı Tanıtım Grubu ve Su Ürünleri Tanıtım Grubu faaliyetleri sürdürülmektedir.

Ayrıca, 2009 yılı sonuna kadar toplam 182 fuara milli düzeyde katılım sağlanması, 1953 yurtdışı fuarın bireysel düzeyde destek kapsamına alınması; 34 Alım Heyeti Programı organize edilmesi öngörülmekte, 2009 yılı Ocak-Şubat döneminde düzenlenen Mısır, İran, Suriye, Kenya-Tanzanya ve Gürcistan'a yönelik Ticaret Heyetlerine ilave olarak yılın kalan bölümüne ilişkin çalışmalara da devam edilmektedir.

5- İhracattaki azalmanın önüne geçilmesi için 2008 yılından bu yana uygulanmakta olan önlemler aşağıda belirtilmiştir:

- Türk Eximbank, 2008 yılı sonunda ihracat sektörüne verdiği toplam desteği %11 oranında artırarak; 4,3 milyar doları nakdi ihracat kredisi ve 5,1 milyar doları ihracat kredi sigortası/garantisi olmak üzere toplam 9,4 milyar dolara yükseltmiştir.
- 2008 yılında KOBİ'lere 1,5 milyar dolar kredi kullandırmış olup, söz konusu kredilerin toplam krediler içinde payı %35'tir.
- Kısa Vadeli İhracat Kredi Sigortası programları kapsamına alınan ülke sayısı ise 176'dan 204'e yükseltilmiştir.

- Banka'nın nominal sermayesi 1 milyar TL'den, 1,5 milyar TL'ye yükseltilmiştir.
- Orta-uzun vadeli kaynak temini çalışmaları kapsamında ise Dünya Bankası ile 300 milyon ABD Doları tutarında İhracat Finansmanı Aracılık Kredisi Anlaşması, Avrupa Yatırım Bankası'yla da 200 milyon Euro'luk bir kredi anlaşması imzalanmıştır.
- Türk Eximbank, ihracatçılara 6,9 milyar dolar nakdi kredi ve 6 milyar dolar sigorta olmak üzere toplam 12,9 milyar dolar tutarında finansman desteği sağlamayı öngörmektedir. Böylece, 2008 yılına göre toplam desteğin yüzde 37 artırılması ve toplam ihracatın da yüzde 11,5'ine destek sağlanması hedeflenmektedir.
- Türk Eximbank kanalıyla ihracat sektörüne daha fazla kaynak aktarılması amacıyla, TCMB nezdinde girişimlerde bulunularak, Banka'ya tanınan ihracat reeskont kredisi limiti 900 milyon dolara yükseltilmiş, programın etkin ve kolay kullanımı için uygulama esaslarında düzenlemeler yapılmıştır.
- Kısa Vadeli Türk Lirası İhracat Kredilerinin faiz oranlarında 3 puanı aşan indirim yapılmıştır.
- İhracata Hazırlık, KOBİ İhracata Hazırlık, Turizm Pazarlama, Uluslararası Nakliyat Pazarlama ve DTŞ Kredilerinde vadeleri 3 ay erteleme imkanı getirilmiştir.
- "Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetleri Köprü Kredisi Programı" ve "Yurt Dışı Fuar Katılım Kredisi Programı" uygulamaya konulmuştur.
- Dahilde işleme rejimi kapsamında 01/01/2008 yılından sonra alınan dahilde işleme izin belgelerine 6 ay ek süre verilmiştir.
- Serbest Bölgelerde faaliyet gösteren firmalara kira indirimi yapılmış ve kiralar taksitlendirilmiştir.
- Serbest bölgelerde faaliyet gösteren firmalara Eximbank kredilerinden faydalanabilme olanağı getirilmiştir.

- Türkiye'nin ihracat pazarının çeşitlendirilmesine yönelik olarak yeni ikili ticaret anlaşmaları için zemin hazırlanmaktadır.
- Avrupa Birliği ticaret politikalarına uyum bağlamında AB'nin gerçekleştirdiği Serbest Ticaret Anlaşmaları'na (STA) paralel olarak ülkemizde paralel çalışmalar sürdürmekte ve mümkün olan süratle eksik STA'ları tamamlamaya çalışmakta ve bu anlaşmalarla ilgili ülkelerdeki pazar paylarımızın büyütülmesine çalışılmaktadır.

Sektörel Bazda İhracatımız (DTÖ Tanımına göre SITC-Rev.3)

Milyon Dolar

SEKTÖREL İHRACATIMIZ	OCAK-ŞUBAT		
	2008	2009	% Değ.
1- TARIMSAL ÜRÜNLER	1.933	1.830	-5,3
i-Gıda Maddeleri	1.782	1.744	-2,1
(0) Canlı hayvanlar ve gıda maddeleri	1.513	1.416	-6,4
(00) Canlı hayvanlar	1	5	360,9
(04) Hububat ve mamulleri	241	196	-18,8
(05) Meyva, sebze ve mamulleri	859	821	-4,5
(06) Tabii bal, şeker ve mamulleri	51	44	-13,5
(08) Hayvan yemleri	3	30	991,5
(01, 02, 03, 07, 09) Diğer Gıda Maddeleri	358	320	-10,4
(1) İçkiler, tütün ve mamulleri	153	190	24,2
(11) Alkollü ve alkolsüz içkiler	21	19	-9,2
(12) Tütün ve mamulleri	132	171	29,4
(4) Hayvansal ve bitkisel yağlar ve mumlar	92	116	26,3
(22) Yağlı tohumlar ve meyvalar	24	22	-11,6
ii-Tarımsal Ham maddeler	151	86	-43,0
(21) Deri, kösele ve ham postlar	2	0	-
(23) Tabii, sentetik ve rejenere kauçuk	3	3	-12,9
(24) Tabii mantar ve yuvarlak ağaçlar	4	5	40,3
(25) Odun hamuru ve kağıt döküntüleri	0	1	+
(26) Dokumaya elverişli lifler ve döküntüleri	120	56	-53,7
(29) Bitkisel ve hayvansal diğer ham maddeler	21	21	0,1
2- MADENCİLİK ÜRÜNLERİ	1.678	682	-59,4
i- (27, 28) Maden cevherleri ve döküntüleri	352	165	-53,1
ii- Mineral yakıtlar ve mineral yağlar (3)	1.001	350	-65,1
(32) Kömür	11	0	-
(33) Petrol ve ürünleri	934	304	-67,5
(34) Petrol gazları, doğal gaz	49	30	-39,1
(35) Elektrik enerjisi	6	16	143,4
iii- Demir dışı metaller (68)	325	167	-48,7
3- SANAYİ	16.296	11.069	-32,1
i-Demir ve çelik (67)	1.794	1.560	-13,0

(57, 58) Plastikler	316	244	-22,8
(54) Eczacılık ürünleri	66	67	1,7
(51, 52, 53, 55, 56, 59) Diğer kimyasallar	467	334	-28,5
iii-Diğer yarı mamuller	1.849	1.448	-21,7
(61) Hazırlanmış deriler, postlar ve mamulleri	23	13	-43,0
(62) Kauçuk mamulleri	317	201	-36,5
(63) Mantar ve ağaç mamulleri	86	66	-22,9
(64) Kağıt-karton ve kağıt, karton esaslı mamuller	171	141	-17,4
(66) Metal dışı mineral mamuller	535	475	-11,2
(661) Alçı, çimento vb. inşaat malzemeleri	250	282	13,0
(664, 665) Cam ve cam eşya	148	104	-29,9
(66-(661+664+665)) Diğerleri	137	89	-34,8
(69) Metal eşya	717	551	-23,2
iv- Makinalar ve ulaşım araçları	6.680	3.700	-44,6
(781, 782, 783, 784, 7132, 7783) Otomotiv sanayii ürünleri	3.323	1.377	-58,6
(75, 76, 776) Büro makinaları ve haberleşme cihazları	394	242	-38,5
Diğer makina ve ulaşım araçları	2.963	2.081	-29,8
(71-713) Enerji üreten makina	127	112	-12,2
(72, 73, 74) Diğer elektriksiz makinalar	945	712	-24,6
(79, 785, 786, 7131, 7133, 7138, 7139) Diğer ulaşım araçları	806	442	-45,1
(77- (776+7783)) Elektrikli makina ve cihazlar	1.086	815	-25,0
v- Dokumacılık ürünleri (65)	1.582	1.067	-32,5
vi- Hazır giyim (84)	2.495	1.858	-25,5
(848.1, 848.3) Deri ve kürkten giyim	50	46	-7,0
(84-(848.1, 848.3)) Diğer giyim eşyası	2.445	1.811	-25,9
vii - Diğer tüketim malları (81, 82, 83, 85, 87, 88, 89 (-891))	1.047	791	-24,5
(81) Sıhhi tesisat, ısıtma ve aydınlatma malzemeleri	200	159	-20,5
(82) Mobilyalar	223	169	-24,0
(83) Seyahat eşyası	21	16	-21,5
(85) Ayakkabı	62	45	-27,2
(87) Mesleki, bilimsel ölçü ve kontrol cihazları	49	38	-21,9
(88, 89-(-891)) Diğer tüketim malları	492	362	-26,3
4- DİĞER ÜRÜNLER (9+891)	1.795	2.605	45,2
TOPLAM	21.701	16.186	-25,4